

PRAMONĖ: TEISINIO REGULIAVIMO POKYČIAI



Kas keitėsi pramonės teisėje 2019 metais?

<i>Elektrinių statyba, įtraukiant vartotojus.....</i>	<i>3</i>
<i>Efektyviau naudoti energiją apsimoka.....</i>	<i>3</i>
<i>Daugiau įpareigojimų pirkti biokurą per biržą.....</i>	<i>3</i>
<i>Stiprinama prekybos naftos produktais priežiūra.....</i>	<i>4</i>
<i>Lankstesnis požiūris į šoninę kaimyninę taršą, griežtesnis į ekologiškų sraigų produktų gamybą.....</i>	<i>4</i>
<i>Daugiau apribojimų trąšų importui.....</i>	<i>4</i>
<i>Sąvokos „maisto klastojimas“, „suklastotas maistas“, „gyvūninio maisto tvarkymo subjektai“, didėja sankcijos už nesaugų ar suklastotą maistą.....</i>	<i>5</i>
<i>Atsekamumas per produkcijos ženklimą.....</i>	<i>5</i>
<i>Draudimas gaminti ir (ar) parduoti alkoholinius gėrimus imituojančius produktus vaikams.....</i>	<i>5</i>
<i>Transriebalų kiekio mažinimas maisto produktuose.....</i>	<i>6</i>

PRAMONĖS TEISĖS POKYČIŲ STATISTIKA

12 % teisinių pokyčių 2019 m. - pramonei

Keičiant pramonės teisę 2019 m., konkuruoja du tikslai: vienas - sukurti žiedinę ekonomiką, mažinti pramonės poveikį aplinkai, diegti mažiau taršias technologijas, o antras - parengti verslui palankesnę teisinę bazę, mažinti administracinę našta ir atsisakyti perteklinių reikalavimų. Pirmasis tikslas susijęs su naujų taisyklių kūrimu, antrasis – su taisyklių supaprastinimu. Galima rizika, kad naujų taisyklių kūrimas ir jų supaprastinimas bus du atskiri, vienas paskui kitą einantys procesai.

Teisiniai pokyčiai pramonės sektoriuje sudaro ~12 % nuo bendro Lietuvos teisinių pokyčių srauto 2019 m. Metai dar nesibaigė ir rodiklis gali keistis, tačiau pagal 2017- 2018 m. statistiką stebimas nuosekliai didėjantis įstatymų leidėjo dėmesys pramonės reguliavimo sričiai. Pakeitimų pobūdis dažniau susijęs su naujų reikalavimų, kylančių iš socialinės politikos ir aplinkos apsaugos, įgyvendinimu.

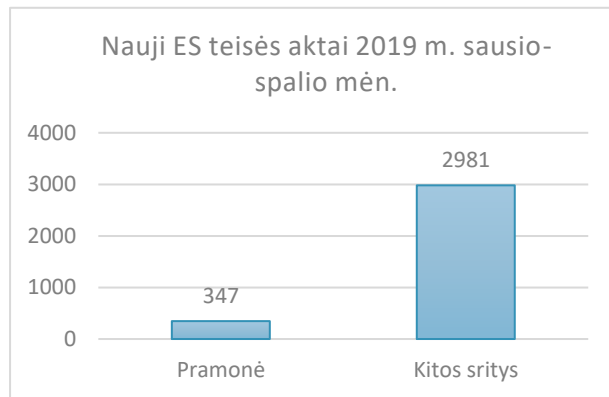
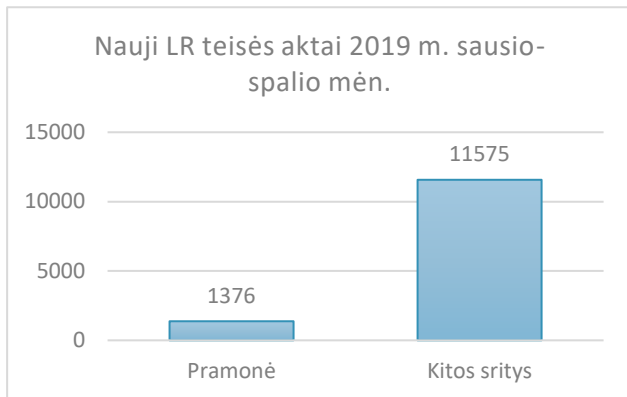


Dr. Gintarė Makauskaitė-Samuolė,
Infolex teisės skyriaus vadovė.
Vladimiro Ivanovo nuotr.

Teisės aktų pokyčiai	2019 (1-10 mėn.)	2018	2017
Visos sritys	12951	17125	16341
-Pramonė	1376	1931	1620
-Kitos sritys	11575	15194	14721
Procentinė pramonės teisės pokyčių dalis	12%	11%	10%

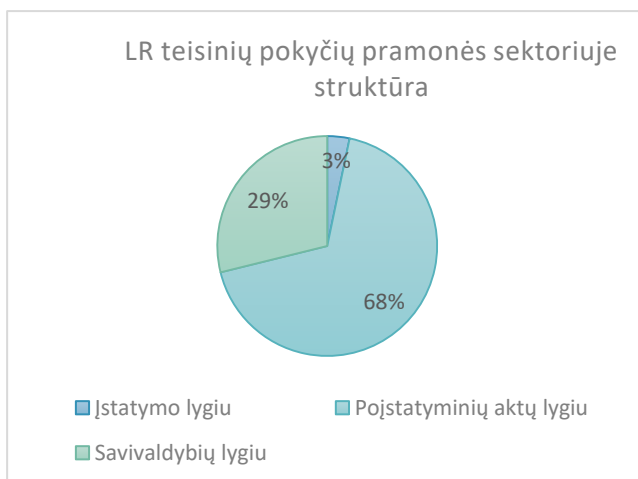
Teisinių pokyčių kiekis tam tikrais atvejais gali būti vertinamas ir kaip nepakankamas. Antai 2019 m. spalį byloje Nr. [e3K-3-292-1075/2019](#) dėl daugkartinio naudojimo pakuočių tvarkymo išlaidų

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad nėra aiškus užstato sistemos administravimo išlaidų nustatymo teisinis pagrindas, tad gamintojų, importuotojų ir pardavėjų santykiams teisinio reglamentavimo trūksta.



Pramonės evoliucija: revoliucija (2:1)

2019 metais kova dėl Pramonės 4.0 ir kitų nacionalinės pramonės politikos tikslų persikelia į poįstatyminių lygmenį. Aktyviausi teisėkūros subjektai pramonės teisėje – ministerijos ir jiems pavaldžios institucijos, o įstatymų pakeitimų kiekis mažesnis, nei įprastai. Teisinių pokyčių pramonės sektoriuje struktūra skiriasi nuo bendrų teisinių pokyčių tendencijų. 2019 m. dominavo poįstatyminiai aktai (68 %) kurių buvo daugiau nei įprastai (bendroje 2019 m. teisinių pokyčių statistikoje įstatymų 5 %, poįstatyminių centrinės valdžios institucijų aktų 53 %, savivaldybių aktų 42 %).



#Maistas, #energija, #žemė vs. socialinė politika

ES pramonės teisės pokyčiai dažniausiai susiję su maisto pramone, energetika, žemės ūkiu, chemijos pramone.

2019 m. Lietuvos pramonės teisės pokyčių raktažodžiuose dominuoja su socialine politika ir sveikatos apsauga susiję terminai, rodantys įstatymų leidėjo tikslą – sukurti pramonėje daugiau socialinio atsakingumo.



TEISINIAI POKYČIAI DETALIAU

ENERGETIKA

ELEKTROS PARKO PLĖTRA

ELEKTRINIŲ STATYBA, ĮTRAUKIANT VARTOTOJUS

2019 m. įtvirtinti reikšmingi [Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo](#) ir [Elektros energetikos įstatymo](#) pakeitimai plečiant elektros parkus geografiškai nutolusių elektrinių pagalba. Pirmia, nustatyta galimybė statyti geografiškai nutolusią elektrinę ir joje pagamintą elektrą naudoti kitoje vietoje. Antra, bent penkis kartus padidintos tokių elektrinių galios „lubos“ (iki 500 kW). Trečia, įtvirtinta, kad elektrinė gali dalintis grupę gaminančių subjektų (tiek fizinių, tiek juridinių asmenų). Apmokestinimas tapo lankstesnis, nes galima pasirinkti mokesčio apskaičiavimo bazę (tinklų atgautą elektros kiekį, įrengtąją galią, patiektą kiekį).

Supaprastintos mažų elektrinių procedūros: nereikalaujama kelių leidimų įsirengiant saulės elektrines iki 30 kW, įrengiant elektrines naujai statomuose objektuose, taikomas palankesnis elektrinių prijungimo prie elektros tinklų mokestis.



Ina Busilienė, Infolex teisės skyriaus vadovės pavaduotoja. Vladimiro Ivanovo nuotr.

EFEKTYVIAU VARTOJAMA ENERGIJA

EFEKTYVIAU VARTOTI ENERGIJĄ APSIMOKA

Įgyvendinant [Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją](#) ir ES direktyvą dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, patvirtintos efektyvumą skatinančios finansinės priemonės. Jos realizuojamos per paramą atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektrinėms, mažesnę mokestinę našą intensyviai elektros energiją savo veikloje naudojančioms pramonės įmonėms, paramą keičiant neefektyvius šilumos gamybos įrenginius (biokuro katilus).

SKAIDRUMAS BOKURO RINKOJE

DAUGIAU ĮPAREIGOJIMŲ PIRKTI BOKURĄ PER BIRŽĄ

2019 m., įgyvendinant Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje numatytą reikalavimą, kad šilumos gamintojai energijos išteklius įsigytų skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, priimti [Energinės išteklių rinkos įstatymo](#) pakeitimai, kuriais nepriklausomi šilumos gamintojai įpareigoti biokurą pirkti per biržą „Baltpool“, supaprastintos sąlygos ir sutrumpinti terminai. Tačiau numatyta teisė sudaryti dvišalius (užbiržinius) sandorius, kai jais perkamo biokuro kaina yra mažesnė už vidutinę biržos kainą.

GRIEŽTESNĖ PREKYBOS NAFTOS PRODUKTAIS PRIEŽIŪRA

STIPRINAMA PREKYBOS NAFTOS PRODUKTAIS PRIEŽIŪRA

[Energetikos įstatymo](#) pakeitimais įtvirtinus centralizuotą prekybos naftos produktais licencijavimą, leidimus verstis prekybos naftos produktais nuo 2019-07-02 išduoda Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (anksčiau - savivaldybių administracijos). [Naująja tvarka](#) nustatyti griežtesni reikalavimai asmenų, veikiančių didmeninėje prekybos nefasuotais naftos produktais rinkoje, patikimumui ir reputacijai. Įtvirtinta galimybė leidimo galiojimą stabdyti nedelsiant.

II. AGROVERSLAS

NEPASTOVUS EKO-GAMYBOS REGULIAVIMAS

LANKSTESNIS POŽIŪRIS Į ŠONINĘ KAIMYBINĘ TARŠĄ, GRIEŽTESNIS Į EKOLOGIŠKŲ SRAIGIŲ PRODUKTŲ GAMYBĄ

Pakeitus [Ekologinio žemės ūkio taisykles](#), sumažinti taršos šaltiniai, nuo kurių nebereikia ekologinės gamybos laukams įrengti apsaugos juostų. Be to, nukrypstant nuo objektyviosios kaltės principo, įtvirtinta galimybė įrodyti, kad neleistina dirvožemio ar produkcijos tarša atsirado dėl šoninės kaimyninės taršos, švelninamos sankcijos už eko-gamybos reikalavimų neatitikimą, nemažinamos išmokos. Pakeitimai vertintini kaip tranzitiniai, nes Ekologinio žemės ūkio taisyklės suderintos su naikinamu ES reglamentu, o 2018 m. buvo priimtas naujas, išsamiai ekologinį žemės ūkį reguliuojantis reglamentas [2018/848](#), kurio taisyklės neatitinka ir kuris bus taikomas nuo 2021 m.

Išsamiai sureguliuota ekologiškų sraigių produktų gamybos tvarka, reikalavimai sraigių sertifikavimui ir reikalavimai auginimo sąlygoms. Ūkio subjektams, auginantiems ekologiškas sraiges ir gaminantiems jų produktus, gali tekti keisti savo verslo praktiką: sertifikuojamos tik dvi sraigių rūšys, auginimo sąlygos maksimaliai artinamos prie natūralių augimo sąlygų, ribojama galimybė didinti sraigių bandas neekologiškos kilmės sraigėmis, ribojamas tankis, temperatūra, didinami higienos reikalavimai. Nuostatomis siekiama suvienodinti reikalavimus Lietuvoje ir kitose ES valstybėse auginamoms ekologiškoms sraigėms.

NEPASTOVUS TRĄŠŲ IMPORTO REGULIAVIMAS

DAUGIAU APRIBOJIMŲ TRĄŠŲ IMPORTUI

2019 m. įsigaliojęs [Tręšiamųjų produktų įstatymas](#) nustatė griežtesnę trąšų ir jų produktų importo tvarką. Pirma, uždrausta į Lietuvą tiekti amonio karbonato trąšas. Antra, įtvirtintos trąšų importo kontrolės priemonės, pradedant nuo atgrasančių sankcijų dėl trąšų tiekimo ir kokybės pažeidimo (pavyzdžiui, nevykdantiems sprendimo pašalinti iš rinkos trąšas skiriama bauda yra 70-100 % dydžio nuo pajamų už parduotus tręšiamuosius produktus), nustatytas ilgas baudos skyrimo terminas (2 m.). Tikėtina, kad teisinio stabilumo pritrūks ir šis įstatymas netrukus bus pildomas ir keičiamas, nes 2019 m. ES nuostatos trąšų reguliavime reikšmingai keitėsi (reglamentu 2019/1009 keisti ir naikinti įstatyme cituoti reglamentai), o įstatymas su naujosiomis nuostatomis dar nederintas.

III. MAISTO PRAMONĖ

SUKLASTOTAS IR NESAUGUS MAISTAS

SĄVOKOS „MAISTO KLASTOJIMAS“, „SUKLASTOTAS MAISTAS“, „GYVŪNINIO MAISTO TVARKYMO SUBJEKTAI“, DIDĖJA SANKCIJOS UŽ NESAUGŲ AR SUKLASTOTĄ MAISTĄ

[Maisto įstatymas](#) pildomas nuostatomis, įgyvendinančiomis maisto kontrolei skirtą [Reglamentą 2017/625](#). Maisto klastojimo problema (pavyzdžiui, jautienos pakeitimas arkliena, melaminas pieno produktuose) įstatymo leidėjo įvertinta rimtai. Sukonkretinus maisto klastojimo ir suklastoto maisto sąvokas, valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (VMVT) nuo 2019-12-14 įgyja teisę atlikti kontrolinius pirkimus, vykdomus tiek tradicinės, tiek internetinės prekybos vietose slapta, anonimiškai, nenurodant ūkio subjektui tikrinimo tikslo. Antra, pažeidėjams gali būti skirtos itin didelės baudos už maisto klastojimą, kurios kritiniu atveju bus išreikštos procentais nuo ūkio subjekto bendrųjų metinių pajamų; iki 2 kartų didėja baudos už nesaugaus maisto ar su maistu besiliečiančių gaminių tiekimą, didinamos baudos už VMVT reikalavimų nesilaikymą, pailgintas baudos skyrimo terminas. Visgi rizika, kad naujų nuostatų įgyvendinimas nelygiavertėje padėtyje, egzistuoja.



Jovilė Bražinskaitė, Infolex jaunesnioji teisininkė. Vladimiro Ivanovo nuotr.

strigs, o ūkio subjektai atsidurs

PRODUKTŲ ŽENKLINIMO ATSEKAMUMAS

ATSEKAMUMAS PER PRODUKCIJOS ŽENKLINIMĄ

2019 m. įsigaliojo iš esmės pakeistas [Produktų saugos įstatymas](#). Jame, be kita ko, įtvirtinta, kad gamintojai, importuotojai ir platintojai turi tinkamai, įstatymų nustatyta tvarka ženklinti prekę ir taip užtikrinti jos atsekamumą. Tokiu būdu produktų saugos reikalavimų neatitinkantys gaminiai bei jų gamintojai, importuotojai ir platintojai bus lengviau, greičiau ir efektyviau surandami ir baudžiami. Baudų ribos įstatyme koreguotos nežymiai, tad nuostatų tikslas – atsakomybės už produktų saugos pažeidimus nustatymo efektyvinimas.

VAIKIŠKO ŠAMPANO IR PANAŠIŲ GAMINIŲ DRAUDIMAS

DRAUDIMAS GAMINTI IR (AR) PARDUOTI ALKOHOLINIUS GĖRIMUS IMITUOJANČIUS PRODUKTUS VAIKAMS

Trejų metų diskusija dėl vaikiško šampano ir panašių gaminių užbaigta 2019 m., Seimui nusprendus [Alkoholio kontrolės įstatyme](#) įtvirtinti nuostatą, kuri nurodo, kad draudžiama gaminti ir (ar) parduoti maisto produktus, žaislus ir kitas prekes, skirtas vaikams ir paaugliams, kurių dizainas imituoja

alkoholinius gėrimus ir (ar) jų tarą. Gamybos draudimas lemia esminius pokyčius šių produktų gamintojams Lietuvoje ir poveikį tiek vidaus prekybai, tiek eksportui.

TRANSIZOMERŲ MAŽINIMAS

TRANSRIEBALŲ KIEKIO MAŽINIMAS MAISTO PRODUKTUOSE

2019 m. lapkritį įsigaliojus [įsakymui dėl didžiausio leistino riebalų rūgščių transizomerų kiekio maisto produktuose nustatymo](#), nustatyti transriebalų apribojimai Lietuvos rinkai tiekiamuose maisto produktuose (iki 2g/100g bendrojo riebalų kiekio). Ribojimai susiję su pramoniniais transriebalais, natūraliai susidarantiems (pavyzdžiui, sūriuose) netaikomi. Neatitinkantys reikalavimų gaminiai išimami iš prekybos.

IV. KITOS PRAMONĖS SRITYS

Profesiniai standartai: patvirtinti gamybos sektorių profesiniai standartai: [tekstilės](#), aprangos ir odos dirbinių, [medienos](#) ir medienos gaminių, baldų, popieriaus ir popieriaus gaminių, [mašinių](#) ir įrangos gamybos, transporto priemonių gamybos, techninės priežiūros ir remonto.

Kvapo koncentracija: higienos normoje HN [121:2010](#) triskart pailgintas terminas ūkio subjektams pateikti kvapų skleidimo sumažinimo planą, plane reikalaujama nurodyti konkrečias priemones, veiksmus, terminus, pateikti žemėlapius ir t.t.; nuo 2024 m. mažinama leistina kvapo koncentracijos ribinė vertė (iki 5 OUE/m³).

Baterijos ir akumulatoriai: sumažintas leistinas gyvsidabrio (iki 0,0005 %) ir kadmio (iki 0.002%) kiekis, bet jau patekusiais į rinką leista [prekiauti](#).

Farmacija: patikslinti vaistinių preparatų pakuotės ženklavimo ir pakuotės lapelio [reikalavimai](#), nustatant reikalavimus atskirų etikečių naudojimui, pakuotės apsauginių įtaisų naudojimui.

Atliekos: tikslinti atliekų laikymo terminai, atliekų naudojimui kaip kurui nustatytas 20 km. atstumas iki gyvenamosios teritorijos, tikslintas pakuočių atliekų tvarkymo veiklos [licencijavimas](#), keistas atliekų susikaupimo skaičiavimo principas (/kg vienam [darbuotojui](#)) ir t.t.

V. PRAMONĖ: KAS KEISIS 2020 M.?

Dujos Nordstream 2 kontekste: Lietuva į nacionalinę teisę turės perkelti Dujų direktyvos [2009/73/EB](#) nuostatas. Nustatytas dujų gavybos ir tiekimo verslo atskyrimas nuo dujų perdavimo veiklos, įtvirtinta galimybė kitiems tiekėjams ir operatoriams naudotis dujotiekiu, skaidresnis dujų transportavimo tarifų nustatymo procesas.

Energetika: įsigalios Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo [pakeitimas](#) dėl biodegalų maišymo į degalus, pagamintus iš mineralinių degalų. Benzine esančių biopriedų kiekis nuo kitų metų dvigubės iki 10% (dabar 5-10 %), dyzeline nesikeis (≥ 7 proc.), bet į dyzeliną biodegalų bus daugiau įmaišoma sezonškai, lapkričio ir kovo mėn. Bus sugriežtinti biodegalų, įmaišomų į mineralinės kilmės dyzeliną, kokybės rodikliai.

Agroverslas: priimtas [Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas](#), įsigaliosiantis 2020 m., kuris didins ūkinės veiklos ribojimų mastą, nes daugės apsaugos zonų, kuriose bus taikomos specialiosios žemės naudojimo taisyklės.

Svarstomos Akcizų įstatymo pataisos dėl akcizo lengvatų žemės ūkio veikloje mažinimo. Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymo pataisos, leidžiant ūkininkams be aukciono nusipirkti triskart didesnius valstybinės žemės sklypus, įsiterpusius į jų žemę, iš naujo bus svarstomas vetuotas Miškų įstatymas dėl galimybės nusipirkti iki 1500 ha miškų ir žemės ūkio plotus.

[Preneruokite Infolex savaitės apžvalgą](#)

LEIDINIO REDAKTORĖ

Dr. Gintarė Makauskaitė -Samuolė

gintare@infolex.lt

REDAKCIJA

redakcija@infolex.lt

AUTORIAI

Ina Busilienė

Jogilė Bražinskaitė

Dr. Gintarė Makauskaitė-Samuolė

Leidėjas: UAB „Lexnet“, Jasinskio g. 16A, Vilnius LT-03163, tel. (8~5) 277 9832, el.p. info@lexnet.lt.

© Draudžiama kopijuoti ir platinti šio leidinio tekstus be UAB „Lexnet“ (Infolex) rašytinio sutikimo. Cituojant būtina nuoroda į Infolex.